

LA PALMA

Per **Steve Nicoll**

A finals de 2019, que ja sembla un any que pertany a una altra era, vaig tenir l'oportunitat de passar uns pocs dies a l'illa canària de La Palma. L'objectiu del viatge no fou purament ornitològic, sinó una oportunitat per descobrir i recórrer una mica les interminables rutes i senders a peu que ofereix l'illa, una de les menys afectades pel turisme de masses, a causa principalment de la seva escassetat de platges.

La Palma és una illa d'origen volcànic, com la resta de les Illes Canàries i també les illes Açores, Madeira, les illes Salvatges i les illes de Cap Verd. Aquests 5 arxipèlags formen la regió de la Macaronèsia. És la cinquena illa més grossa de Canàries pel que fa a superfície amb 708 km² i és la seva illa més occidental. El punt més alt de l'illa és El Roque de los Muchachos que, amb una altura per damunt els 2.400 metres, és el segon cim més alt de les Canàries, per darrere el Teide, a Tenerife. A la vegada és el punt més alt de Caldera de Taburiente, localitzada al centre de l'illa, al Parc Nacional del mateix nom. Des de 2002 tota l'illa és Reserva de la Biosfera. És una de les illes més verdes amb importants boscos de pi canari *Pinus canariensis* i laurisilva.

El seu aïllament geogràfic, així com l'opinió general que les Canàries mai han estat connectades al continent africà, dona lloc a característiques biològiques interessants pel que fa a l'evolució i desenvolupament de la seva biodiversitat. A causa del seu origen oceànic i volcànic un elevat percentatge de la fauna que alberga és endèmica. D'entre les 73 espècies d'aus natives que crien a Canàries, cinc són endèmiques, i tres més que ho són del conjunt de la Macaronèsia. De les restants, 26 tenen representació endèmica en qualitat de subespècies amb característiques que els separen dels seus parents més propers del continent.

Respecte a La Palma, dins la capsa de Pandora de la taxonomia d'avui dia, la majoria dels autors reconeixen al ferrerico blau de la Palma *Cyanistes palmensis* com l'única espècie d'au endèmica de l'illa, fruit d'una separació recent del ferrerico africà o canari *Cyanistes teneriffae*. Per altra banda, la versió "tunejada" del pinsà present a l'illa, el pinsà de la Palma *Fringilla coelebs palmae*, seria l'única subespècie endèmica. Una altra espècie destacable molt interessant és la subespècie de gralla de bec vermell *Pyrhocorax pyrrhocorax barbarus*, que a La Palma troba el seu

darrer refugi canari.

Sortint des del petit poble de Fuentenciente, també conegut com Los Canarios, l'únic poble que trobam al sud de l'illa, ens dirigim primer a la península de la punta més al sud, una llengua de lava que guanyà terreny al mar durant la darrera erupció del volcà Teneguía el 1971, i on ara s'ubiquen unes petites salines amb unes poques basses blanques que contrasten amb el negre del paisatge. El lloc és un dels millors reclams de l'illa per a les espècies aquàtiques migrants, i aquell dia vaig trobar uns grupets de picaplatges gros *Charadrius hiaticula*, girapedres *Arenaria interpres*, unes poques xivtones *Actitis hypoleucos*, a més d'un solitari xàtxero blanc *Motacilla alba*.

Seguint el recorregut pel costat occidental de l'illa, passam per grans extensions de plataners. Per aquesta zona fou fàcil trobar una espècie emblemàtica: el canari *Serinus canaria*, sempre en petits grups. També observàrem alguns busquerets de capell *Sylvia atricapilla* i mèrleres *Turdus merula*. Al centre ens trobam amb Los Llanos de Aridane, una població que supera en nombre els habitants de la capital Santa Cruz, situada a l'extrem oposat de l'illa. A prop de Los Llanos, a la zona coneguda com Las Martelas, trobam una sèrie de basses de reguiu, uns petits oasis on vaig poder observar algunes poques fotges *Fulica atra* solitàries. La Palma és una illa poc vigilada ornitològicament parlant, i a part de poder trobar-nos amb les espècies aquàtiques hivernants europees, com la cetla rossa *Anas crecca*, el coer, *Anas acuta* o el moretó de plomall *Aythya fuligula*, alguna visita esporàdica d'algú ornitòleg ha donat com a resultat la detecció d'espècies divagants americanes com

el corriol coabanc *Calidris fuscicollis*, picaplatges semipalmat *Charadrius semipalmatus* o el moretó de collar *Aythya collaris*.

Seguint el recorregut amb cotxe per la costa occidental, amb albiraments pel camí de la subespècie canària de xoriguer *Falco tinnunculus canariensis*, comença l'ardua pujada al Parc Nacional Caldera de Taburiente, no apte per aquells que són sensibles als revolts, i observam que, amb l'altura, la vegetació experimenta un canvi cap al pi canari *Pinus canariensis*. La caldera, que té origen submarí i emergí fa uns 2 milions d'anys, és increïble i manifesta el poder de la geologia. És el cràter emergit més gran del món, amb 28 km de circumferència i uns 1.500 m de profunditat. Abans d'arribar al cim de Los Roques de los Muchachos atravesam l'Observatori Astrofísic del mateix nom, que dona lloc a un paisatge de ciència-ficció pels diferents telescopis que acull. Durant una aturada vaig observar exemplars de canari *Serinus canaria* i l'omnipresent titina de Berthelot *Anthus berthelotii*, una espècie simpàtica i curiosa, endemisme de la Macaronèsia. La sorpresa del moment fou una fugaç observació d'un exemplar de falcó berber *Falco pelegrinoides* dels quals crien unes poques parelles a l'illa. En arribar finalment a dalt, amb unes vistes impressionants sobre tota l'illa, que ja per elles totes soles justifiquen la serpentejada i la vertiginosa pujada, ens esperaven molt confiades les gralles de bec vermell a l'aparcament del mirador. La baixada, ja de nit, obliga a fer una nova aturada entre els telescopis, aquesta vegada per a la contemplació del cel nocturn en aquesta localitat de nul·la contaminació lumínica, mundialment famosa i que no defrauda. Et quedes amb estels als ulls..!

Titina de Berthelot, *Anthus berthelotii*.

A la plana de l'esquerra, corb canari,
Corvus corax canariensis i subespècie
de La Palma de gralla de bec vermell
Pyrhocorax pyrrhocorax barbarus.

En aquesta plana, pinsà de la Palma
Fringilla coelebs palmae i canari *Serinus*
canaria.

Continuant amb la volta a l'illa arribarem a la costa nord, amb paisatges tallats per barrancs, salts d'aigua i importants boscos subtropicals de laurisilva. Los Tilos, prop del petit poble de Los Sauces i dins el Parc Natural de las Nieves, alberga un dels boscos de laurisilva més importants de Canàries, una herència de l'època terciària, amb presència de til·lers, llorers, arboceres i falgueres gegants. Deixant el cotxe al cen-

tre de visitants, situat dins el barranc de El Agua, amb unes parets verticals que fan vertigen, trobam diversos senders pels quals caminar i observar les espècies estrella d'aquest tipus d'hàbitat.

Amb poc esforç vaig poder trobar el colom canari de Bolle *Columba bollii* i el més escàs colom canari coablanc *Columba junoniae*, ambdós endèmics de la Macaronèsia. Aquestes espècies

de coloms s'originaren a partir de poblacions insularment aïllades de tudó *Columba palumbus*. L'espècie més abundant durant el passeig fou sens dubte el pinsà de la Palma, que sembla haver perdut la por fins al punt d'acceptar menjar de la nostra mà. El reclam d'aquests pinsans, amb els seus reclams dels coloms i juntament al de l'ull de bou canari *Phylloscopus canariensis*, que té un reclam molt més agut al d'ull

de bou *Phylloscopus collybita*, conformen la banda sonora principal d'aquest bosc sorgit d'un conte de fades. De tant en tant vaig poder escoltar un reclam estrident i amplificat per l'eco del barranc, el de la subespècie d'aligot *Buteo buteo insularum* alertant de la seva presència, i que és una mica més petit que els exemplars que veim per Balears.

Una altra espècie observada de

forma fugaç, a causa d'amagar-se entre les fulles, però escoltada en diverses ocasions, fou el reietó d'hivern, *Regulus regulus ellenthalerae*, una subespècie curiosament limitada a les illes més occidentals, La Palma i El Hierro, i diferent del reietó que es troba a Tenerife i La Gomera. També vaig observar alguns pocs ropits *Erithacus rubecula*, mèrleres i un sol exemplar de ferrerico blau de la Palma, amb la seva màscara ocular fos-

Observatori Astrofísic de Los Roques de los Muchachos

ca, marcadament diferent dels nostres ferrerics.

A part del Parc Nacional de La caldera de Taburiente, altra visita obligada és l'anomenada Ruta de los Volcanes, un trajecte a peu d'uns 17 km, ubicat al Parc Natural de Cumbre Vieja. Parteix des d'una altura considerable al centre de la meitat sud i arriba fins Fuencaliente. El paisatge volcànic negre és espectacular entre els pins canaris, de nou amb moltes titines de Berthelot, però el protagonista per a mi fou el corb canari *Corvus corax canariensis*, amb un parell d'exemplars que foren els meus fidels companys d'excursió durant els primers quilòmetres, mostrant total absència de por cap a les persones, tot el contrari als corbs que estem acostumats a veure a Balears, fins al punt que arriben a indagar dins alguna que altra motxilla oberta de visitants despistats. Aquesta subespècie, a més a més, és una mica més petita que la nostra.

En resum, La Palma es pot recórrer tranquil·lament en uns 3 o 4 dies. Destaca per la poca incidència que té el turisme de masses, el de sol i platja, a l'illa, perquè la gran majoria de persones que la visiten ho fan per caminar i gaudir dels seus valors naturals. Podem trobar una mescla variada d'espècies d'aus molt interessants, així com una bona riquesa botànica, tot plegat a causa dels forts contrastos entre els entorns, originats per una escarpada orografia i els seus microclimes associats. Un lloc diferent! •